SPORTUL — CETĂȚEAN: EXPRESIA ARMONIEI DINTRE INDIVID ȘI SOCIETATE

Cetățeanul este insul integrat. Cel ce consimte că reprezintă o rotiță într-un mecanism social și înțelege că existența sa este dependentă de ceea ce oferă colectivității și ceea ce primește de la ea, în baza unui contract social.

Cetățean este omul convins că nu numai obligațiile obștei față de el sînt sacre, ci și invers, că între individ și colectivitate trebuie să se instaureze un schimb permanent de bunuri materiale și spirituale, onorat prin devotament, promptitudine și echilibru. Termenul a constituit în toate epocile fierbinți ale istoriei un blazon de noblețe umană. Truditorul simplu, savantul, ostașul sau artistul, impregnați de spiritul epocii, de aspirațiile ei progresiste au fost, prin cele mai înalte virtuți, prin cele mai concentrate valențe — cetățeni.

Sportivul, categorie discontinuă în raport cu celelalte (existentă doar în Grecia antică și în lumea modernă), aspiră să stabilească și el legături organice cu civismul.

Sportivul-cetățean. Doi termeni care, alăturați, produc o scăpărare, luminînd sensuri numeroase și adînci, ce pot fi urmărite pînă departe pe harta societății. Sportivul-cetățean este, în fond, un exemplu de armonie între individ și societate, o mărturie a vitalității ei fizice și morale. O pildă de abnegație pentru gloria sportului și a obștei. Personalitatea care exprimă aspirația colectivității spre echilibru între robustețea fizică și cea mentală. O voltă pilduitoare spre împlinire multiplă și integrare. Este insul realizat plenar prin performanțe sportive, prin afirmare profesională și socială, prin umanitate, responsabilitate și stimă față de colectivitate.

Conexiunea realizare sportivă — realizare profesională nu este lipsită de asperități. Anularea contradicției dintre termeni nu se află decît la îndemîna societății. Numai un angrenaj social conceput după datele unui înalt umanism stimulează toate zăcămintele de energii individuale, potențîndu-le și oferindu-le posibilități de realizări pe planuri multiple.

Abordăm această temă de la altitudinea anului XXV pentru a marca prin succinte considerații și evocări potențialul societății noastre socialiste și în această direcție. Ea a împlinit destine, a creat biografii de mari sportivi ancorați în viața cetății, integrați în circuitul producției de valori sociale.

Integrarea socială a sportivului de elită

Sociologia sportului, impulsionată de evoluția accelerată a sportului de performanță în societatea modernă, se simte obligată tot mai acut să abordeze problema condiției sociale acordată sportivului de elită, statutul său social, cît și corelația, influența reciprocă dintre activitatea sportivă și realizarea profesională. Campionul interesează societatea nu doar ca performer, ci și ca membru al unei colectivități productive. Activitatea individului are un caracter sintetic, global, planul sportului, profesiei, familiei și cel civic nefiind decît componente care concură complementar la realizarea echilibrului său vital. Secționarea binomului sportiv-cetățean se soldează întotdeauna cu veștejirea primului termen, cu prăbușirea axului de umanitate, care verticalizează individul.

Sportivul trebuie ferit de primejdia izolării, înstrăinării, alienării și integrat cît mai amplu și mai profund în peisajul social ambiant. O veritabilă integrare nu este de conceput fără participarea sa efectivă în concertul activităților utile societății, condiție ce conferă insului rangul de ființă socială.

Două sînt mobilurile interesului față de problema realizării profesionale a sportivului de elită. În primul rînd, el nu trebuie să aibă numai drepturi, ci și obligații, nu trebuie să devină doar o entitate ce consumă, ci și o capacitate productivă. Secundul aspect constă în imperativul social de a se asigura fostului performer sportiv, pentru tot restul vieții, o existență demnă. Pe de o parte, nu se poate deveni pensionarul renumelui de fost campion, iar, pe de altă parte, trebuie evitată, la sfîrșitul carierei sportive, eventuala fază critică a reintegrării. La punctul de trecere dintre două etape de existență pot apare, în lipsa unei calificări profesionale acumulată din vreme, sau în punctul de răscruce, dezorientarea, dezechilibrul, dezabuzarea, sau sentimente de frustrare. Evitarea seismelor interioare se realizează numai prin demnitatea existenței, cucerită diurn prin comportament și muncă, printr-un travaliu social-mente necesar, conform aptitudinilor și pregătirii, recompensat proporțional.

Desigur, în societatea noastră edificată în jurul nobilului principiu: omul — suprema valoare, toate aspectele derivate din circumstanțe generale sau speciale ale existenței umane și sociale își găsesc, din ce în ce mai bine, rezolvări solide. Problema conexiunii dintre sport și profesie, grija față de o coexistență fără antagonisme a obligațiilor sportive, școlare și profesionale, pentru crearea cadrului social care să faciliteze realizarea tinerilor pe ambele planuri, atitudinea de interes activ față de situația socială ulterioară a foștilor sportivi de elită sînt așezate pe temelia înaltelor principii ale societății noastre.

Coloana fără sfîrșit

Împlinirea unui sfert de veac de la eliberarea țării, dată de august bilanț în istoria României socialiste, este stimulatorie pentru urmărirea atîtor itinerarii biografice de sportivi-cetățeni. Numele celor legitimați prin fapte, care au dreptul să figureze în această secțiune de onoare, este extrem de mare. Coloana lor s-a pus în mișcare imediat după adoptarea măsurilor de democratizare a sportului nostru (reînnodînd o tradiție zidită de foarte puțini, dar vrednici înaintași), s-a extins prin timp, devenind o permanență. Vom evoca doar cîteva nume, recunoscînd că e peste puterile noastre să ne amintim și să le menționăm pe toate. Formarea acestei coloane fără sfîrșit este o dovadă peremptorie că relația sportiv-cetățean are în societatea noastră socialistă suporți de o soliditate unică. Vom efectua scurte popasuri de-a lungul existenței cîtorva oameni care au adus țării noastre primele însemne de prestanță sportivă, la Olimpiadele de la Helsinki și Melbourne.

Gheorghe Lykiardopol, tipul sportmanului înnăscut, a înotat, a schiat, a jucat fotbal, rugby, baschet, tenis de masă și de cîmp. Această multitudine de preocupări sportive ar putea sugera diletantismul sau claustrarea numai în perimetrul sportului. Dar nici una din aceste ipoteze nu se poate valida. Lykiardopol a fost recordman național la bras (juniori), component al echipei campioane de polo, cîștigător al probei de coborîre în întrecerile universitare, jucător timp de șase ani în echipa de rugby a Sportului studențesc, precum și în echipa de baschet și volei a Institutului de arhitectură. Dar marea lui carieră sportivă a început în 1945, cînd avea 32 de ani. Tot ce acumulase în anii precedenți de polisportivitate ca pasiune, voință, îndemînare și precizie în mișcări, capacitate de încordare și de autocenzură, forță de a îndura oboseala și emoțiile s-au adunat în privirea și brațul care aveau să facă din el un mare trăgător de pistol viteză, excelent, de altfel, și la armă și talere. Drumul său pînă în Templul Succesului a durat 7 ani. La Olimpiada de la Helsinki avea să obțină medalia de bronz, iar peste 4 ani, la Melbourne, va repeta aceeași însemnată realizare. Au fost printre primele trofee așezate la temelia afirmării noastre olimpice, a fost o carieră sportivă prodigioasă încheiată după cîștigarea aceleiași probe, în cadrul primei ediții a „Cupei țărilor latine", programată la Torino, în 1957.

Sportivul a fost numai o față a personalității sale. Pentru unitatea acesteia trebuie amintiți și arhitectul și activistul obștesc. Asistent la Institutul de arhitectură la puțin timp după absolvire, apoi arhitect proiectant, secretar științific al Uniunii Arhitecților și de 10 ani arhitect șef la I.S.C.A.S., Gh. Lykiardopol este un exemplu de realizare și integrare optimă, posibilă într-o ambianță socială ca a noastră, stimulatoare și atentă la aspirațiile fiecăruia. El a fost o perioadă și în prima linie de organizare a mișcării noastre sportive, în calitate de secretar general al O.S.P. (1946—1949) și de vicepreședinte al C.C.F.S. (1949—1950). O existență compusă din planuri diverse, care acoperă integral responsabilitatea unui om. Într-o recentă convorbire, lungă și extrem de agreabilă, acest autentic sportiv-cetățean, decorat de două ori cu Ordinul Muncii clasa a III-a, o dată cu aceeași distincție clasa a II-a, precum și cu Steaua Republicii clasa a V-a, mi-a mărturisit că realizarea și activitatea profesională sînt stringent necesare performerului sportiv: „De cîte ori mă rezumam la perioade de intens antrenament pentru tir, rezultatele scădeau în mod paradoxal. Unilateralitatea în preocupări creează obsesii, suprаîncordări nervoase, oboseală, apatie. Cînd mă antrenam mai rațional, iar în rest mă dedicam treburilor de arhitect, mă simțeam excelent, iar rezultatele sportive deveneau mult mai bune. Sportivul nerealizat profesional este un infirm social".

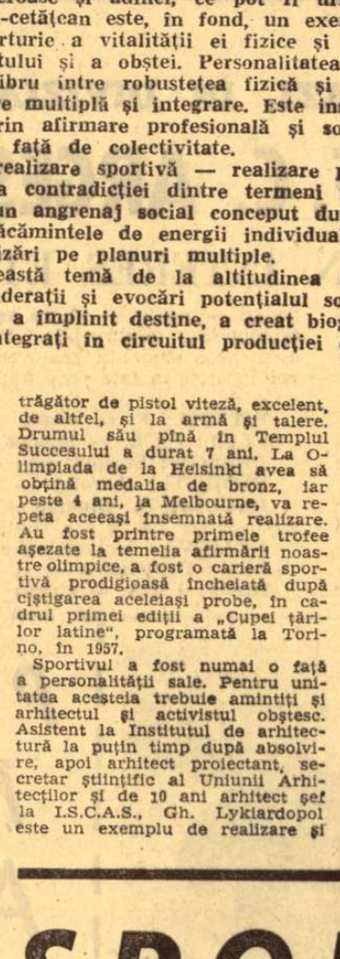

Armand Novacek: medic și jucător de baschet în echipa națională

Lia Manoliu — 16 ani de studii; 23 ani de antrenament

Lia Manoliu este poate momentul cel mai marcant al atletismului nostru feminin și unul dintre cele mai strălucite ale atletismului mondial. Existența ei atestă acel modus vivendi posibil între realizarea pe plan sportiv și profesional, la îndemîna tipului de om lucid, înzestrat cu mare energie interioară, bun cunoscător al valorilor reale ale vieții și al însușirilor sale, capabil de acele sacrificii inerente în drumul spre un scop superior. Campioana olimpică Lia Manoliu este produsul a 23 de ani de antrenament (a început să practice sportul de la vîrsta de 14 ani, jucînd tenis de masă; a mai jucat baschet și volei în campionatele naționale; iar la 16 ani punea piatra inaugurală a carierei sale atletice). Inginerul Lia Manoliu este produsul a 16 ani de studii. La 24 de ani termina Politehnica și acest eveniment coincidea în timp cu Olimpiada de la Melbourne. A debutat sub nobilul semn al celor cinci cercuri în 1952, la Olimpiada din capitala Finlandei. Helsinki. Melbourne, Roma, Tokio, Mexico City este un traseu pe care pînă la ea nimeni nu l-a mai străbătut cu atîta strălucire. E prea lung și prea exigent pentru potențialul biologic al omului. Incredibil, dar Lia a făcut totuși din acest itinerar istovitor pentru oricine un traseu continuu ascendent, atingînd superlativul absolut abia în ultima etapă, anul trecut, în Mexic, la o vîrstă cînd cele mai multe dintre stelele sportului s-au stins de mult. Strălucită pildă de longevitate sportivă, care clatină teorii solide, o excepție care încurajează sfărîmarea canoanelor.

Lia este de 13 ani un inginer care lucrează și se validează într-un domeniu anevoios. Ea a făcut din sport, profesie și deschiderea spre cultură ipostaze amicale, aruncînd drept punți de legătură peste aceste insule, care par multora separate de mari distanțe, fervoarea și o înțelegere superioară. Integrarea ei socială a fost și este continuă și deplină. Stimulată și ajutată multilateral de o societate profund umană și atentă cu personalitățile cum este a noastră, ea s-a străduit să întoarcă acestei societăți realizări cu semnificație și ecou. Lia este pildă de om care a potențat prin stăruință și conduită ornată de toate atributele umanității, într-o ambianță socială propice, valențe prin nimic fenomenale în sine. Dacă realizările ei au atins dimensiuni neobișnuite, evitînd unilateralitatea, faptul se cuvine corelat cu posibilitatea de a se realiza la noi o profundă armonie între forța personalității și concursul societății.

Trei nume dintre sute

Alte trasee biografice care conțin momente de mari realizări sportive în perioada 1952—1956 sînt cele ale lui Ion Soeter, Elena Leuștean și Alexandru Popescu. Primul, unul dintre cei mai buni săritori în înălțime din Europa la vremea aceea, Elena Leuștean medaliată de două ori cu bronz la Melbourne pentru evoluția la sol și rezultatul pe echipe, iar ultimul finalist la aceeași olimpiadă la stilul „fluture", remarcabil și ca jucător de polo, au avut fiecare în parte cariere sportive cu amplitudine și durată. În paralel, ei au traversat o lungă filieră de școlaritate, absolvind în final Institutul de educație fizică și sport, inaugurînd de multă vreme cariere de pedagogi, dintre care cea a lui Soeter (cu durata cea mai mare) are rezultate excepționale (Iolanda Balaș, Viorica Viscopoleanu), în timp ce a celorlalți doi se apropie de faza maturității. Important de relevat este faptul că acești sportivi de mare notorietate cu ani în urmă s-au impus pe plan social, unde îi găsim după atîta vreme prezenți, recomandați de activități fertile, ce presupun pregătire profesională solidă și integrare socială deplină. Soeter este șeful de nimeni contestat al secției de atletism a clubului Steaua, Elena Leuștean deține postul de asistentă în învățămîntul superior și semnează în presa sportivă o rubrică permanentă, apreciabilă prin idee și simț de observație gazetăresc, iar Alex. Popescu este un destoinic antrenor federal. Oameni care n-au dispărut o dată cu abandonul competiției, destine care nu s-au frînt, ci oameni care continuă să servească sportul și societatea noastră prin capacități intelectuale. Împlinirea lor este evidentă, deși procesul este departe de a fi încheiat, avînd în vedere vitalitatea proprie acestui terțet de tineri sau maturi specialiști.

Elena Leuștean: medaliată olimpică și profesoară de educație fizică

Opinia publică s-a onorat constant

Din marea categorie a sportivilor-cetățeni am putea cita un noian de nume: Iolanda Balaș, D. Medianu, Ioan Kunst-Ghermănescu, Virgil Anastasescu, Radu Huțan, Virgil Hnat, Gabriel Cherebețiu, Radu Demian, Ștefan Takacs, Anton Biro, Cristian Popescu, Aurel Vernescu, Leon Rotman, Elena Jianu, Gh. Fieraru, Ion Libardi, Mircea Dridea, Pavel Marcu, frații Nunweiller, Marcel Rusescu, Armand Novacec, Elena Pădureanu și mulți, foarte mulți alții. Numărul și calitatea lor, realizările lor de ordin sportiv, profesional, social-uman etc., adaugă un nou relief faptic adevărului că societatea noastră oferă fiecăruia posibilități și sprijin pentru împlinire multilaterală. Funcția socială a sportivului de elită trebuie interpretată ca avînd imperios două direcții. El are, pe de o parte, obligația de a răspîndi și glorifica, prin exemplu, virtuțile sportului, precum și pe aceea de a-și dezvolta și oferi societății capacitățile sale lucrative, de a respecta strict codurile scrise sau nescrise ale obștei. Valoarea individului nu este o noțiune abstractă, ci se măsoară în unități de randament social, devenind vizibilă, în proporția în care efortul însuși susține aspirațiile și efortul colectivității.

Lunga coloană a sportivilor-cetățeni, dimensiunea realizărilor acestora atestă succesul obținut în combaterea fenomenului de pasivitate socială, care a existat și mai există, desigur în proporție redusă, în lumea sportului de performanță. La noi nu se poate vorbi despre dezinteresul societății față de condiția sportivilor, față de viitorul lor înțeles integral, indiferența este o atitudine exclusă din viața noastră socială, construită pe sentimentul solidarității umane. Fenomenul invers, adică opacitatea unor sportivi față de normele civismului general, insensibilitatea lor față de imperativul responsabilității sociale, de la care nimeni nu este exceptat, a fost, în schimb, remarcat și nu întotdeauna combătut cu suficientă ardoare. Opinia publică s-a onorat constant prin atitudinea ei de repudiere a tuturor sportivilor care, într-un mod sau altul, au arătat sau continuă să arate dezinteres pentru integrarea existenței lor în planul civismului, pentru realizarea lor profesională, pentru normele de conviețuire. Ofensiva ei a determinat sporirea exigenței forurilor responsabile, atitudinea fermă nutrită de lupta generală pe care partidul și statul o poartă continuu pentru lărgirea și perfecționarea democrației, pentru combaterea abuzurilor și instaurarea celei mai stricte legalități.

Atîtea traiectorii biografice aparținînd unor oameni care s-au validat în mod strălucit pe stadioane, iar, concomitent, sau ulterior, în armonie cu cerințele sociale, au devenit lucrători pricepuți și cu înaltă calificare, profesori, medici, ingineri, arhitecți, cetățeni intrați cu toate valențele și energiile lor în slujba societății noastre compun un tablou amplu și viguros, un bilanț solid care depășește vertiginos zona insatisfacțiilor. Dar forurile sportive și cetățenești au datoria să continue eforturile lor fertile, pînă cînd fiecare sportiv de elită va fi dublat de un admirabil cetățean. Realizarea citată are o asemenea valoare socială, încît merită să fie urmărită cu maximă tenacitate.

Romulus BALABAN

P. S. Corelația dintre sportul de performanță și realizarea profesională interesează diverse foruri internaționale. Acum cîteva luni, a avut loc la Kariazen, în Austria, al II-lea Seminar al Comitetului internațional pentru sociologia sportului de pe lîngă UNESCO, care a hotărît să se întreprindă o anchetă, avînd drept scop studierea relației amintite, pe subiecți, mari sportivi de performanță, participanți la Olimpiada de la Melbourne. Din țara noastră a participat profesorul Romulus Spirescu, care ne-a pus recent la dispoziție cîteva dintre fișele de anchetă socială, realizate de domnia sa, în cazul sportivilor noștri. Îi mulțumim pe această cale.

SPORTUL — LECȚIE PENTRU VIAȚĂ

Se știe că sportul are o deosebită valoare biologică, psihologică și estetică. Dar mai întîi de toate, una social-politică.

Și acest lucru nu este chiar atît de nou. Încă în „Republica" lui Platon, acum 2 500 de ani, bunii cetățeni, deopotrivă și femeile, trebuiau să practice exercițiile fizice și să fie bine pregătiți pentru a apăra, la vremuri de cumpănă, cetatea. Astăzi, în spiritul Jocurilor Olimpice și al concepției statului modern, un sportiv este mai întîi de toate un reprezentant al țării sale și, apoi, al continentului, al lumii întregi.

Sportul ne formează pentru viață, profesiune, societate nenumărate deprinderi și idei înțelepte. Cu cît ni le însușim din tinerețe și copilărie, cu atît mai bine pentru noi, ca cetățeni, și pentru stat.

Așa cum scrie René Maheu, directorul general al UNESCO, în cartea sa de interesante anticipări, „Civilizația universalului", tineretul îndeosebi trebuie să practice sportul, să fie el însuși. Să-și petreacă inteligent timpul liber, să se preocupe de desăvîrșirea lui umană.

În fond, ce ne învață sportul, de ce este bine ca un cetățean să iubească și să practice sportul? Sportul te învață disciplina, metoda, continuitatea în muncă. Stadionul, mai ales, te obișnuiește să fii punctual, cinstit, să ai spirit de echipă.

Cel mai de preț lucru al sportului este, după noi, transferul de calități, de virtuți sportive și cetățenești. A-i respecta pe ceilalți oameni, a respecta avutul obștesc, a avea hotărîre și inițiativă, cine dacă nu sportul ne deprinde, cu plăcere și bucurie, în anii adolescenței?

Acestea ar fi, să spunem, premisele teoretice, de la catedră. Și nimeni nu le poate contesta. Acum să vedem ce spune viața...

Multirecordmanul și multilateralul Constantin Herold s-a dovedit el un vrednic cetățean al țării noastre? Sigur că s-a dovedit. Și încă din plin. El a continuat, ca profesor să pregătească cadre de valoare, a contribuit, ca antrenor la Steaua, la obținerea unor victorii internaționale, a rămas un splendid exemplu de corectitudine, longevitate sportivă și conștiinciozitate profesională.

Ca el, și ceilalți mari polisportivi ai noștri: N. Chicomban, G. Filip, M. Flamaropol. Iată, așadar, dovada că multilateralitatea nu este numai un cuvînt din tratatul de teorie și metodică, ci un sens adînc de viață.

Colegii noștri de tinerețe, medicii Jan Ponova, Miron Georgescu, Laurian Taus, au dezmințit ei, în ani, noțiunea de sportiv adevărat și de conștient cetățean al țării noastre? Nu, niciodată. Cu toții, în posturile lor de încredere și răspundere, s-au dovedit ca și pe stadion: prezenți la ora startului, calmi, logici, bine pregătiți în clipele întrecerii, modești, generoși în orele victoriei.

Nu are sens acum să enumerăm în acest articol oamenii care sigur vor fi eroii unei viitoare cărți a lui V. Firoiu („Sportivi sub cupola Academiei") sau care au fost prezenți în coloanele ziarului nostru în ciclul marilor împliniri.

Dar, nu se poate, nu avem dreptul să nu amintim măcar pe arhitectul Ascanio Damian, pe medicul Clement Baciu, pe juristul Mihai Bîră, pe inginerul Iosif Silimon, maestru al sportului și deținător al diplomei Vissandier.

Ceva mai mult, aș vrea să scriu despre Ion Coman, inginer la Hidromecanica, alpinist de-o viață, așa ca Emilian Cristea, foarte apreciat în munca sa profesională, autor a două cărți alpine de reală valoare și invitat al apropiatei escaladări a piscului Lenin. Vedeți pe cineva care ar contesta acestor oameni aprecierea de vrednici cetățeni ai republicii noastre?

Foarte prezent cîndva în sportul de performanță (a făcut atletism, baschet, schi), priceput și temerar antrenor, participant la două ediții a J. O. de iarnă, ziarist și autor a zece cărți de schi și drumeție, realizator de filme documentare — Gheorghe Epuran este și el unul din exemplele noastre cele mai convingătoare.

Avem certitudinea, dintr-o experiență de mulți ani de stadion și de viață, că aproape totdeauna căpitanii de echipă, campionii mondiali și olimpici, profesorii și ziariștii foști mari sportivi reprezintă un fenomen social pentru tinerele generații, care cresc în lumina și tentația marilor lor exemple.

La noi nici un fost mare sportiv n-a ajuns încă membru al Academiei, sau, ca în Franța și Anglia, laureat al Premiului Nobel. Nici unui sportiv român nu i s-a ridicat pentru meritele aduse patriei, așa ca lui Nurmi sau Bannister, statuie.

Dar răsplătirea cu cele mai înalte ordine de stat, pentru cei mai buni dintre ei, dovedește aportul lor la gloria țării și deplina înțelegere a statului. Este datoria generațiilor care vor urma să realizeze mai mult.

Sportivul-cetățean, sportivul-om, sportivul-o a i o a r e creatoare. Nimeni nu se mai îndoiește de acest adevăr al timpurilor noastre.

Dar poate că ar trebui să spunem și altfel: cetățeanul-sportiv. Aceasta ar însemna că în țara noastră, la 20 de milioane de locuitori, jumătate să iubească și să practice sportul. Și atunci am ajunge și mai simplu la ideea: sportivul-cetățean...

Virgil LUDU
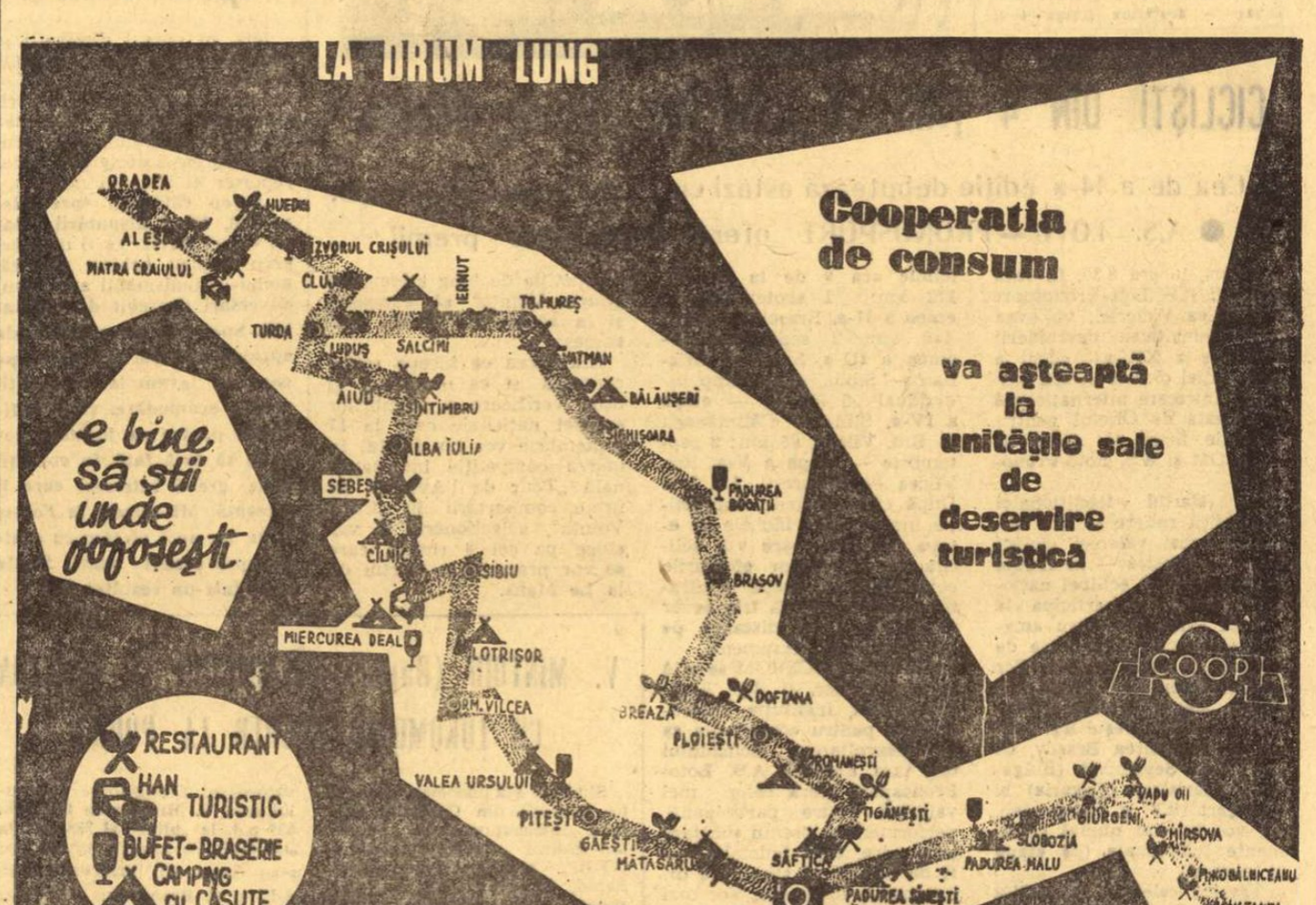
IN CURÎND,
va apare în editura C.N.E.F.S.
„OLIMPIADA MEXICANĂ",
un volum de 416 pagini,
cu 143 de fotografii inedite.